

GAN
ALFF
BET
GIMMEL
DALET
HEE
WAW



MIERIK EN MATZEBALLEN

© JELED-NIK Afdeling Onderwijs

Tekst: Henny van het Hoofd
Tekeningen: Marchien Mayer



Dit werkboek is onderdeel van het landelijke JELED-NIK leerplan voor joodse les aan kinderen vanaf 4 jaar.

Voor meer informatie: www.jeled.net of henny@nik.nl

DE NAMEN VAN PESACH

Behalve פֶּסַח (*Pesach*) zijn er nog drie andere namen die ook gebruikt worden voor het feest dat we over een paar weken gaan vieren.

Hieronder zie je drie plaatjes die met deze namen te maken hebben. Schrijf naast elk plaatje de naam die er het beste bij past, in het עִבְרִית (*Ivriet*) en in het Nederlands.

☺ Kies uit de namen in dit vak:

* Matze-feest * Lente-feest * Chag Ha Matsot *
* Zeman Cheroeteenoe * Chag Ha Aviv * Feest van onze Bevrijding *



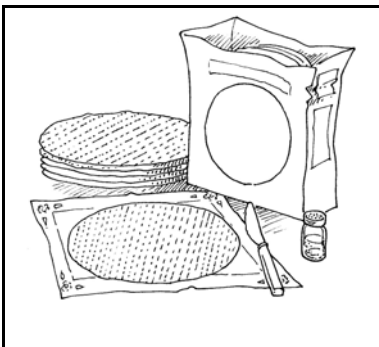
1) _____

2) _____



1) _____

2) _____



1) _____

2) _____

Tip: Het woord חֵרוּת (*cheroet*) betekent: 'bevrijding'

Elk van deze vier namen vertelt ons iets anders over Pesach.

☺ *Leg iedere naam uit:*

1. Lentefeest

omdat _____



2. Matze-feest

omdat _____



3. Feest van onze bevrijding

omdat _____

4. Pesach

omdat _____



MITSWOT VAN PESACH

In de **תּוֹרָה** (*Tora*) staan verschillende **מִצְוֹת** (*mitswot*) die met **פְּסַח** te maken hebben.

Neem een **חֹמֶשׁ** (*choemasjm* zoek de onderstaande **פְּסוּקִים** (*pesoekiem*, zinnen) op en beantwoord de vragen:



1

Sjemot 12:15 / שְׁמוֹת פְּרָק י"ב פְּסוּק ט"ו

Wat *moeten* we volgens deze **פְּסוּק** (*pasoek*) op Pesach eten?

2

Sjemot 12:20 / שְׁמוֹת פְּרָק י"ב פְּסוּק כ'

Wat *mogen* we volgens deze **פְּסוּק** tijdens **פְּסַח** *niet eten*?

3

Sjemot 12:19 / שְׁמוֹת פְּרָק י"ב פְּסוּק י"ט

Wat *mogen* we volgens deze **פְּסוּק** op Pesach *niet in huis hebben*?

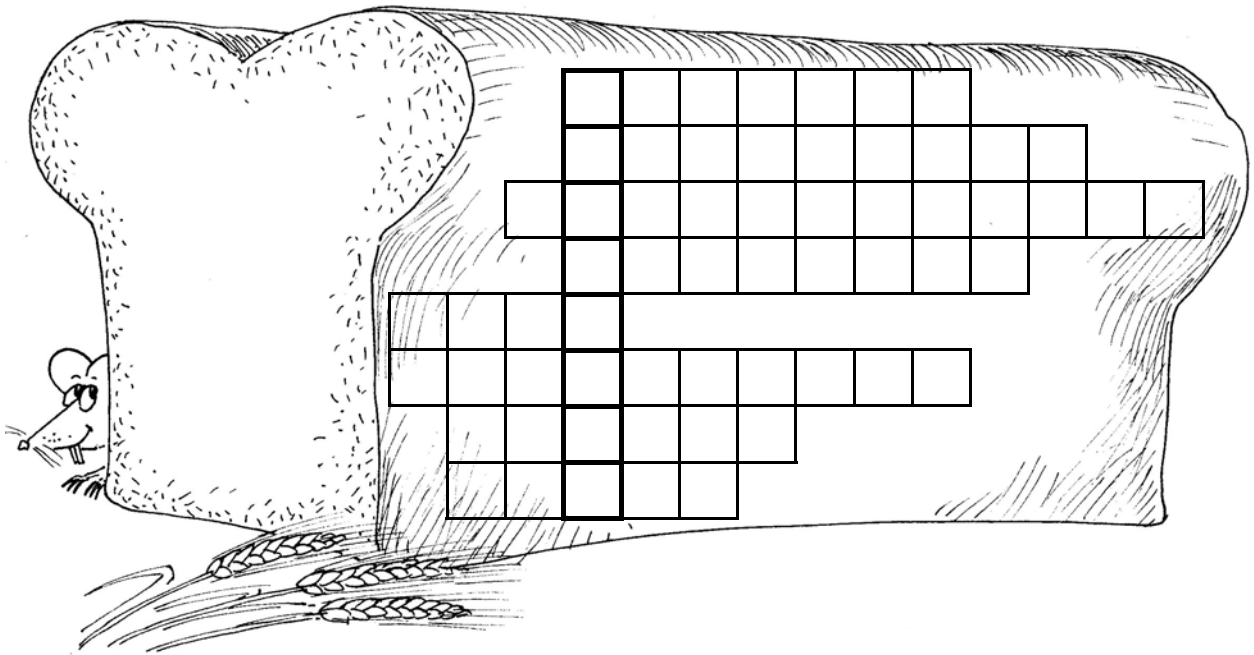


CHAMEETS

In het vak zie je allerlei soorten voedsel. **Omcirkel** alles wat **חמציץ** (*chameets*) is:

- | | | | | | | |
|----------|----------------|--------------|---------------|--------------|-------------|---|
| * patat | * viskoekje | * macaroni | * eiersla | * peer | * hamansoor | * |
| * cake | * pannenkoeken | * kitkat | * mandarijn | * oliebollen | * | * |
| * meloen | * pasta | * pekelvlees | * groentesoep | * challes | * | * |

☺ *Schrijf de woorden die je omcirkeld hebt in de puzzel. Als je de letters en de vakjes telt weet je precies waar ieder woord moet staan.*



Als je alles goed hebt ingevuld staat er een woord in het vak met de dikke lijn. Welk woord is dat?

Het woord **חֶמֶץ** (*chameets*) wordt meestal vertaald met 'gezuurd' of 'gerezen'.

Voedsel is **חֶמֶץ** wanneer het een van de onderstaande vijf graansoorten bevat:

1. tarwe
2. gerst
3. spelt
4. haver
5. rogge



Voedsel dat een (of meer) van deze vijf graansoorten bevat is dus *chameets*. We mogen het tijdens Pesach niet eten en ook niet in huis hebben.

Van deze vijf graansoorten is *spelt* het minst bekend. Vroeger werd het vooral voor veevoer gebruikt, maar soms ook om brood van te bakken. Tegenwoordig kun je spelt kopen in sommige biologische winkels.

De overige graansoorten worden vaker gebruikt voor voedsel. Geef hieronder per graansoort een voorbeeld van wat er van gemaakt kan worden:

1. Tarwe Voorbeeld: _____

2. Gerst Voorbeeld: _____

3. Haver Voorbeeld: _____

4. Rogge Voorbeeld: _____

VRAAG:

Maar in een matze zit toch tarwemeel?

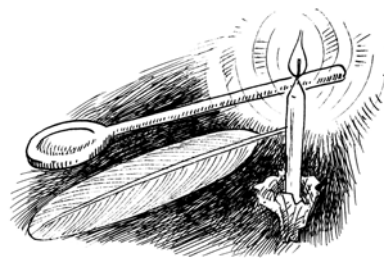
Waarom zijn matzes dan geen chameets ? ! ?



Matzes worden gemaakt van tarwe-meel en water. Meel op zich is eigenlijk geen **חֶמֶץ**: dat wordt het pas nadat het langer dan 18 minuten met een vloeistof (bijvoorbeeld water) in contact is geweest. Het tarwemeel waar matzes van worden gebakken is heel speciaal meel. Vanaf het moment dat de tarwe geogst is wordt er voortdurend op gelet dat er geen water bij komt. Ook bij het malen van deze tarwe worden speciale voorzorgsmaatregelen genomen. Het bakken van de matzes gebeurt zo snel mogelijk, in ieder geval binnen 18 minuten. Dat gebeurt onder toezicht van het Rabbinaat, in de matzefabriek van Hollandia in Enschede.

In de weken tussen Poeriem en Pesach wordt het huis schoongemaakt om te zorgen dat er nergens meer חמץ is. Daarbij let je natuurlijk extra goed op de plaatsen waar door het jaar altijd chameets is, bijvoorbeeld de koekjestrommel en natuurlijk de keuken. Als we zeker weten dat daar helemaal geen חמץ meer te vinden is, komen daar de speciale keukenspullen en het servies te staan, dat alleen voor Pesach gebruikt wordt.

De avond voor de Seideravond is het de gewoonte om het huis door te lopen met in de ene hand een *veer* en in de andere hand een brandende *kaars*.



Je kijkt dan goed of er ergens per ongeluk nog wat chameets is blijvenliggen. Dat heet **בדיקת חמץ** (*bediekat chameets*): het zoeken naar chameets.

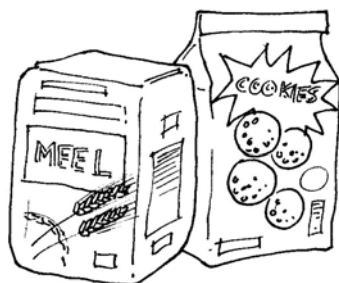
Het חמץ dat we gevonden hebben leggen we op een plaats waar we het niet kunnen vergeten. De volgende ochtend wordt het verbrand, samen met de resten van het ontbijt.



Hoe raak je het chameets kwijt?

Zorg ervoor dat je in de weken voor Pesach zoveel mogelijk van het חמץ opeet. Wat overblijft kun je weggeven, bijvoorbeeld aan niet-joodse burens of vrienden. Kleine restjes worden weggegooid of verbrand.

Maar sommige joden hebben zoveel חמץ dat ze heel veel geld zouden verliezen als ze dat allemaal moesten weggooien.



☺ Geef een voorbeeld:

DE SEIDERSCHOTEL

Op en bij de Seiderschotel vinden we symbolen die ons helpen om het verhaal van de **יציאת מצרים** (*jetsie'at mitsrajiem*), de uittocht uit Egypte, te vertellen.

☺ Vul bij ieder symbool de Nederlandse naam in en maak de zinnen af:



Zero'a is een _____.

Het herinnert ons aan het *Korban Pesach*, het Pesachoffer. Dat was een dier, namelijk een _____, dat in de tijd van het *Beth Hamikdasj* op Seideravond gegeten werd samen met _____ en bittere kruiden, *maror*.



Beetsa betekent: _____.

Het is gekookt en de schaal is aan één kant een beetje _____.

Net als Zero'a herinnert Beetsa ons aan een offer: Chagiga.

Dat is het _____ offer.



Maror betekent _____.

In Nederland gebruiken we meestal

_____ als Maror. Maar het mag ook iets anders zijn, bijvoorbeeld _____, zolang het maar _____ smaakt.



חֲרוֹסֶת

Charoset smaakt heel lekker. Het wordt gemaakt van _____, _____, _____ en _____.

Charoset lijkt op het _____ dat de joodse slaven gebruikten om de stenen op elkaar te metselen.



כֶּרְפָּס

Voor Karpas gebruiken we verse groenten. In Nederland nemen we hiervoor meestal _____ en _____.

Door Karpas te eten laten we zien dat we geen slaven meer zijn, maar:

_____!



מַצָּה

Op of bij de Seiderschotel liggen drie matzes, afgedekt met een speciaal kleedje of een servet.

Twee matzes kun je vergelijken met de twee _____ voor sjabbat en jomtov De

derde matze is speciaal voor Pesach. Een stuk hiervan leggen we later weg als Afikoman.



מִי מֶלַח

Mee melach is _____ water.

Het staat naast of op de Seiderschotel, en het herinnert ons aan de _____ van onze voorouders in Egypte.

Voordat we van de _____ eten halen houden we ze even in dit water.



Tijdens de Seider drinken we allemaal Arba Kosot, vier glazen _____ of druivensap.

We doen dat niet achter elkaar, maar verdeeld over de hele avond.

En we drinken deze glazen op een speciale manier: terwijl we _____.



Kos Elijahoe is de _____ van Elijahoe.

Elijahoe was een נְבִיאַ (navie), een profeet. Op Seideravond zetten we een stoel en een beker wijn voor hem klaar. Ook doen we tijdens de Seider even de deur open om te zien of Elijahoe dit jaar is gekomen.



Tijdens de Seider lezen, vertellen en zingen we uit de Hagada, een boek dat speciaal voor Pesach is.

Hagada betekent: _____

In de Hagada staat het verhaal van de Uittocht uit Egypte, de יְצִיאַת מִצְרַיִם (Jetsiat Mitsrajiem).

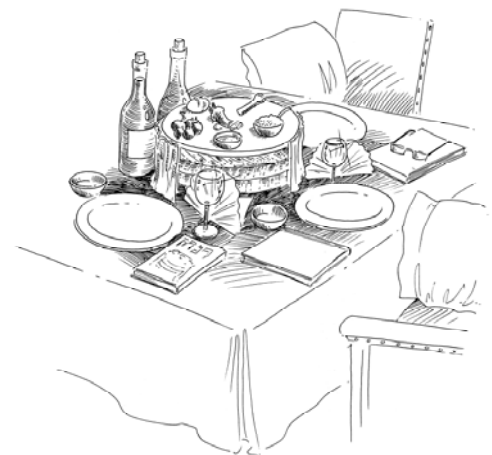
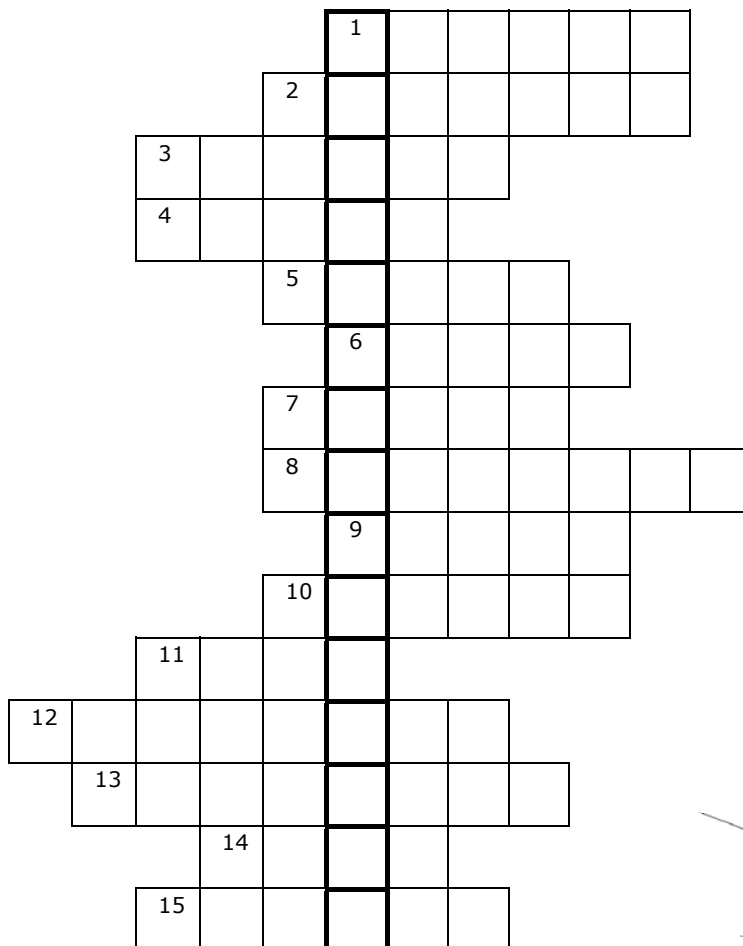
☺ De woorden in dit vak horen bij de kruiswoordpuzzel op blz. 11

* maror * afikoman * matze * seider * karpas * lente * zeroa * beetsa *
vier * mierik * elijahoe * hagada * charoset * brood * wijn *

☺ Vul de kruiswoordpuzzel in.

Kies uit de woorden in het grijze vak op bladzijde 10.

Als je alles goed hebt ingevuld lees je in het vak met de dikke lijn iets dat je tijdens de Seider misschien wel te eten krijgt!




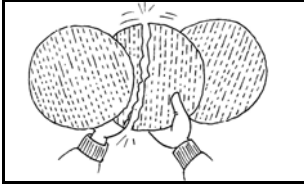
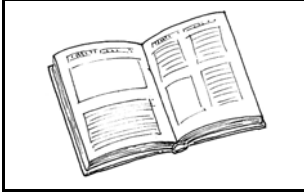

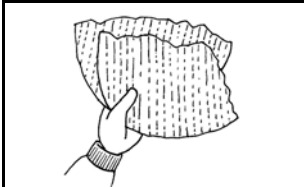


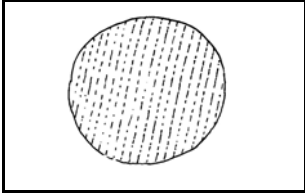
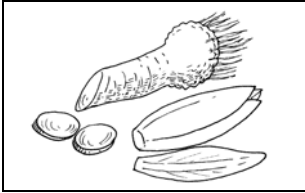
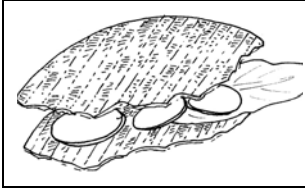

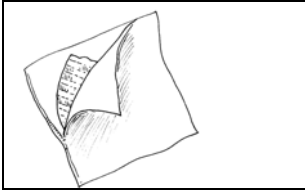

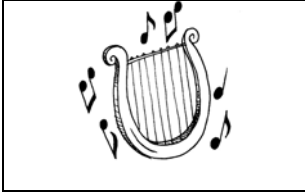
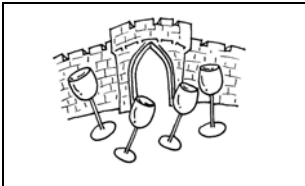
- | | |
|-----------------------------------|--|
| 1. scherpe witte wortel | 9. jaargetijde waarin het Pesach is |
| 2. speciaal boek voor Pesach | 10. maaltijd op de eerste 2 avonden van Pesach |
| 3. 'ei' in het Ivriet | 11. we drinken vier glazen _ _ _ |
| 4. speciaal 'brood' voor Pesach | 12. zoet bruin mengsel |
| 5. 'beentje' in het Ivriet | 13. wordt verstopt |
| 6. eten we niet als het Pesach is | 14. aantal vragen in Ma Nisjtanna |
| 7. 'bitterkruid' in het Ivriet | 15. peterselie, radijs, selderij (Ivriet) |
| 8. de beker van - - - - - | |

Het woord is: _ _ _ _ _

De vijftien stappen van de Seider

Het woord *Seider* betekent 'volgorde'. Hieronder zie je een overzicht van de Seider:

- 1 קִדּוּשׁ** Kadeesj  Kiddoesj maken.
- 2 וּרְחִיץ** Oerechats  Alleen degene die de Seider geeft wast de handen, zonder beracha.
- 3 כְּרֵפֶס** Karpas  Eten van een radijsje of wat peterselie met zout water.
- 4 יַחַץ** Jachats  Breken van de middelste matze. De grootste helft wordt *Afikoman*.
- 5 מַגִּיד** Magied  Vertellen over de Jetsieat Mitsrajiem, de Uittocht uit Egypte.
- 6 רְחִיצָה** Rachtsa  Iedereen gaat de handen wassen met de beracha: *al netielat jadajiem*.
- 7 מוֹצִיא** Motsie  Beracha over de matzes: *Hamotsie lechem min ha-arets*

8	מַצָּה	Matsa		Speciale beracha voor het eten van matze op Seider avond: <i>al achielat matsa</i> .
9	מְרוֹר	Maror		Eten van bittere groente, bv witlof of mierik, met beracha: <i>al achilat maror</i> .
10	פּוֹרֵךְ	Korech		Eten van maror, gewikkeld (= <i>korech</i>) in matze, als een sandwich.
11	שְׁלֵחַן עֹרֵךְ	Sjoelchan Orech		De maaltijd.
12	צְפוּן	Tsafoen		Eten van het <i>Afikoman</i> , de verstopte matze (<i>tzafoen</i> = 'verstopt').
13	בְּרַךְ	Barech		bensjen
14	הַלֵּל	Hallel		Zingen van de rest van Hallel (het eerste stuk is al voor het eten gezegd).
15	נִרְצָה	Nirtsa		Van <i>ratson</i> =wil. We hopen dat onze seider volgens de wil van ה' was.

1. **קַדֵּשׁ** Kadeesj



Tijdens de Seider drinken we vier keer een glas wijn of druivensap. Iedereen is verplicht om deze vier glazen te drinken, zelfs de allerarmste moet er voor zorgen dat er voldoende wijn is om deze *mitswa* te kunnen doen.

Waarom vier glazen?

Dit kan op verschillende manieren uitgelegd. Hieronder zie je vier antwoorden waarom we vier glazen wijn drinken:

Antwoord 1

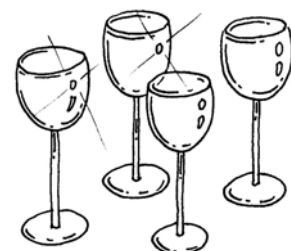
De vier glazen komen overeen met de vier manieren waarop 'ה' beloofd heeft dat Hij het joodse volk uit Egypte zou bevrijden.

- ☺ Zoek op in je choemasj: ז' פְּסוּקִים ו', שְׁמוֹת פְּרָק ו' (Sjemot hoofdstuk 6 zin 6 en 7) en vul de ontbrekende woorden in:

אֲתֶכֶם מִתַּחַת סְבִלֹת מִצְרַיִם	_____	1
אֲתֶכֶם מֵעֲבֹדְתֵם	_____	2
אֲתֶכֶם בְּזִרְוֹעַ נְטוּיָה	_____	3
אֲתֶכֶם לִי לְעַם	_____	4

- ☺ Hieronder zie je de Nederlandse vertaling van deze zinnen. Schrijf het nummer van de goede Hebreeuwse zin in het vakje dat voor de Nederlandse zin staat.

- Ik zal jullie redden uit de slavernij
- Ik zal jullie tot mijn volk maken
- Ik zal jullie wegvoeren uit de Egyptische dwangarbeid
- Ik zal jullie verlossen met uitgestrekte arm



- ☺ *Waarom zou God op vier verschillende manieren beloofd hebben dat Hij het joodse volk uit Egypte zou bevrijden? Was een keer niet voldoende geweest? Wat vind jij?*
-

Antwoord 2

Het tweede antwoord heeft ook te maken met het getal vier, maar het gaat over iets heel anders. In vier gevallen moeten mensen een speciale beracha zeggen (*goumel bensjen*) om 'ה te bedanken voor hun leven:

- 1 חוּלִי = na een ziekte
- 2 יְסוּרִים = na een (onverdiende) gevangenschap
- 3 יָם = na een zeereis
- 4 מְדָבָר = na een woestijnreis



- ☺ *Leg uit waarom er bij de יְצִיאַת מִצְרַיִם (jetsie'at mitsrajiem), de uittocht uit Egypte, sprake was van alle vier deze gevallen:*

1. Ziek: _____
2. Gevangenschap: _____
3. Zee: _____
4. Woestijn: _____



- ☺ *De beginletters van de vier Hebreeuwse woorden vormen samen een ander woord. Welk woord is dat, wat betekent het, en waarom is het hier zo toepasselijk?*

woord: _____

Betekenis: _____

Toepasselijk omdat _____

Antwoord 3:

De derde verklaring heeft te maken met het verhaal van Joseef. De bakker en de schenker, die samen met hem in de gevangenis zaten, hebben ieder een vreemde droom gehad. Joseef legt uit wat deze dromen betekenen.

Lees dit verhaal (in het Nederlands). Je kunt het vinden in de choemasj van Dasberg: hoofdstuk 40 (פְּרָק מ'י) van het boek *Bereesjjet*. Beantwoord daarna de vragen.

a. *Welk voorwerp wordt viermaal in het verhaal genoemd?*

b. *Van wie is dit voorwerp?*

c. *Wat heeft dit verhaal met Pesach te maken?*

Het getal 4 komt tijdens de Seider nog een paar keer voor. Zo bestond de eigenlijke maaltijd uit vier gerechten: matze, het Pesachlam, bittere kruiden en charoset.

Geef nog een ander voorbeeld met het getal 4:

Antwoord 4:

Weer een andere verklaring zegt het volgende: wanneer je iets vertelt over wat 'הָ gedaan heeft, er een soort 'getuigenis' van aflegt van de daden van 'הָ, wordt hierbij soms wijn gebruikt. Daardoor wordt het wat plechtiger, belangrijker.

Het bekendste voorbeeld van zo'n 'getuigenis' is de kiddoesj voor sjabbat: voordat we van de wijn drinken verklaren we dat 'הָ ons heeft bevrijd uit Egypte □n dat Hij sjabbat tot een speciale, bijzondere dag gemaakt gemaakt.

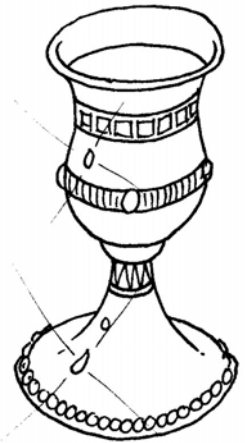
☺ *In het vak onderaan staan vier momenten tijdens de seider waarop we een soort 'getuigenis' afleggen. Bij ieder van deze vier momenten wordt wijn gedronken. Schrijf in de goede volgorde achter iedere beker welk getuigenis er bij hoort (kijk ook op blz. 12 en 13).*

De eerste beker: _____

De tweede beker: _____

De derde beker: _____

De vierde beker: _____



* Hallel zeggen * bentsjen * kiddoesj *
* vertellen over de uittocht uit Egypte *



2. **וְרַחַץ** Oerechats



Voordat we **כַּרְפֵּס** (*karpas*) gaan eten (in Nederland gebruiken we daar meestal radijsjes of peterselie voor) gaat degene die de Seider geeft eerst de handen overgieten, maar zonder **בְּרָכָה** (*beracha*).

In de tijd van het **בֵּית הַמִּקְדָּשׁ** (*bet hamikdasj*), de Tempel, waste je altijd je handen voordat ze in contact kwamen met een vloeistof, bv water of wijn. De reden hiervoor is dat vocht onreinheid kan overbrengen.



Noem twee verschillen tussen het overgieten van de handen bij **הַמוּצִיאַת** (*ha motsie*) en het overgieten van de handen door degene die de seider leidt bij **וְרַחַץ** (*oerechats*)

הַמוּצִיאַת
1.
2.

וְרַחַץ
1.
2.

Bij **וְרַחַץ** hoeven we eigenlijk onze handen niet meer te overgieten. Waarom zou degene die de seider geeft dat dan toch doen?



Omdat

3. **כַּרְפָּס** Karpas



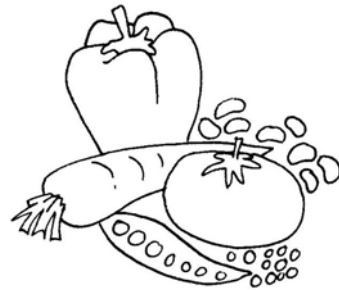
Voor **כַּרְפָּס** (*karpas*) gebruiken we groente die niet bitter smaakt. In Nederland kiezen we meestal voor radijsjes of peterselie, maar een andere groente mag ook. Voordat we van het **כַּרְפָּס** eten, doen we het eerst in zout water. Vroeger begon iedere uitgebreide maaltijd hiermee: **כַּרְפָּס** was dan een voorafje, om de eetlust op te wekken. Daardoor is **כַּרְפָּס** een symbool van vrijheid: slaven kregen natuurlijk nooit zo'n uitgebreide maaltijd met **כַּרְפָּס** te eten.

☺ *Beantwoord nu deze vragen:*

1. Noem twee groenten die niet voor **כַּרְפָּס** gebruikt mogen worden:

a. _____

b. _____



2. Waarom gebruiken we volgens jou geen groente die bitter smaakt voor **כַּרְפָּס** ?
omdat _____

3. **כַּרְפָּס** heeft te maken met vrijheid, maar ook met slavernij. Leg dit uit:

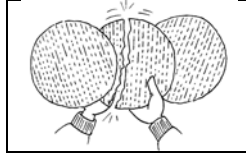


Vrijheid: _____



Slavernij: _____

4. יַחַץ Jachats



Op of bij de Seiderschotel liggen drie **מַצוֹת**, (*matsot*) afgedekt met een speciaal matze-kleedje of een servet. Waarom drie?

Als het **שַׁבָּת** (*sjabbat*) of **יוֹם טוֹב** (*jomtov*) is hebben we twee challes. Pesach is ook een **יוֹם טוֹב**, alleen hebben we dan natuurlijk geen twee challes, maar twee matzes. De derde matze is speciaal voor Pesach, als **לֶחֶם עֲנִי** (*lechem onie*): om ons te herinneren aan de armoede en de ellende van de slaven. De middelste van deze drie **מַצוֹת** wordt bij יַחַץ (*jachats*) in twee stukken gebroken. Het grootste stuk bewaren we om aan het eind van de maaltijd te eten.

☺ *Beantwoord nu deze vragen:*

1. Het stuk van de middelste matze dat we aan het eind van de maaltijd eten heeft een speciale naam. Weet jij welke?

Antwoord: A _ _ _ _ _

2. Waarom breken we de middelste matze niet in twee gelijke stukken?

Kies het goede antwoord:

- Het is heel moeilijk om een matze precies doormidden te breken, daarom krijg je meestal een groot en een klein stuk.
- Omdat we straks, als we over de matze als 'brood van de armoede en de ellende' gaan vertellen, maar een klein stuk laten zien. We denken er dan aan dat de joodse slaven in Egypte altijd maar een beetje te eten kregen, nooit genoeg.
- Je moet er voor zorgen dat het stuk matze dat wordt weggelegd als *Afikoman* zo groot mogelijk is, anders kun je het aan het eind van de avond misschien niet meer terugvinden.



5. **מגיד** Magied



Hier beginnen we met het vertellen van het verhaal van de bevrijding uit Egypte. We vertellen het verhaal niet zomaar, maar als antwoord op de vragen die door de kinderen gesteld worden in **מֵה נִשְׁתַּנָּה** (*Ma Nisjtanna*).

☺ *Weet je de vragen van Ma Nisjtanna nog? De tekeningen en de woorden in het grijze vak helpen je om de vragen te stellen. Schrijf ze in je eigen woorden in de goede volgorde op. Als je het niet meer weet mag je afkijken in een hagada.*

Vraag 1: _____



Vraag 2: _____



Vraag 3: _____



Vraag 4: _____



* leunen * maror * indopen * matze *

In de תּוֹרָה vinden we verschillende voorbeelden van kinderen die hun ouders vragen stellen over Pesach. In de Hagada worden ze aangeduid als 'de vier zonen' of 'de vier kinderen': het zijn vier heel verschillende types:

1. חָכָם / Chacham



Vraag uit de Tora:

דְּבָרִים ו'כ' / Devariem 6:20

Wat is de betekenis van de symbolen, de wetten en de voorschriften die de Eeuwige, onze God, jullie opgedragen heeft?

מָה הָעֵדוּת וְהַחֻקִּים
וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר צִוָּה
ה' אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם...

Uitleg hagada:

Dit is een intelligent, goedwillend kind. Het stelt vragen over de Seider en probeert om alles zo goed mogelijk te doen en te begrijpen.

2. רָשָׁע / Rasja



Vraag uit de Tora:

שְׁמוֹת י"ב : כ"ו / Sjemot 12:26

Waarom moeten jullie toch zonodig al dit gedoe doen?

מָה הָעֵבֶרָה
הַזֹּאת לָכֶם...

Uitleg hagada:

Dit is ook een intelligent kind, maar het is kwaadwillend. Het stelt vragen over de Seider maar probeert daarmee de anderen te provoceren of verdriet te doen. Dit kind laat duidelijk zien dat het er niet bij wil horen.

3. תָּם / Tam



Vraag uit de Tora:

שְׁמוֹת י"ג : י"ד / Sjemot 13:14

Wat is dit?

מָה-זֹאת....

Uitleg hagada:

Dit is een gewoon, gemiddeld kind. Het merkt dat het vanavond heel anders is dan gewoon, en vraagt waarom dat zo is.

4. שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ לְשִׂאול / Sje eeno jodea lisjol



Vraag uit de Tora:

שְׁמוֹת י"ג: ח' / Sjemot 13:8

Op die dag zul je aan
je kind vertellen...

וְהַגַּדְתָּ לְבִנְךָ

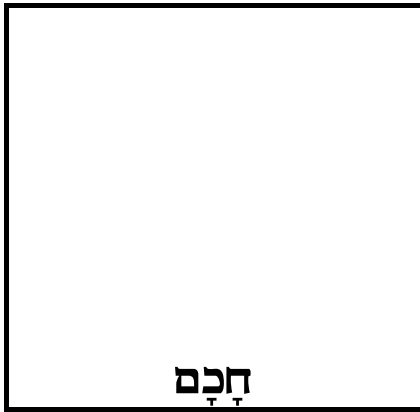
בְּיוֹם הַהוּא לְאמֹר...

Uitleg hagada:

Dit is een kind dat nog geen vragen kan stellen. Misschien omdat het daarvoor nog te klein is, of omdat het voor het eerst een Seider meemaakt en zo onder de indruk is van wat er allemaal gebeurt dat het te verlegen is. De Tora zegt dat je dit kind moet helpen met vragen stellen.

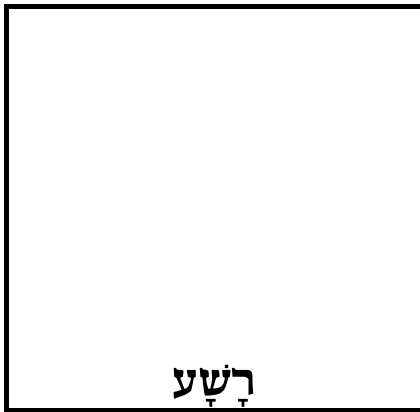


Teken de vier kinderen - het kunnen ook meisjes zijn- in de vakjes, en verzin voor ieder kind een toepasselijke vraag in het Nederlands.



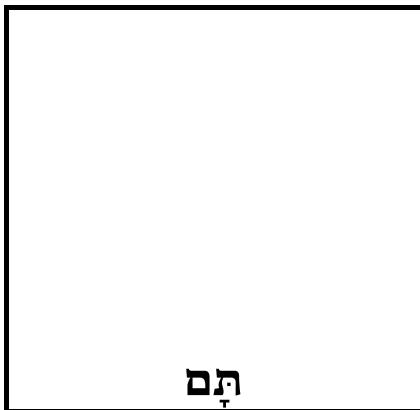
Vraag:

?



Vraag:

?



Vraag:

?



Vraag:

?

6. **רְחִיצָה** Rachtsa



Bij רְחִיצָה (*rachtsa*) gaan we allemaal onze handen overgieten en zeggen we de *beracha* voor het handenwassen.

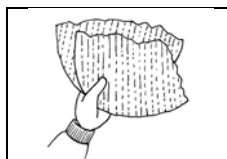
1. *Maak de beracha af door de woorden uit het vak in de goede volgorde te zetten:*

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ

* נְטִילַת * עַל * יָדַיִם *

2. *Waarom zeggen we nu wel een beracha, en bij וְרִחֵץ niet?*

7. **מוֹצִיא** Motsie

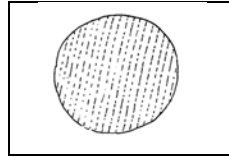


Voordat we gaan eten zeggen we twee verschillende berachot over matzes. De eerste beracha is dezelfde als die we ook over brood zeggen. Welke beracha is dat?



- בּוֹרָא מִיְיָ מְזוֹנוֹת
- הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ
- עַל אֲכִילַת מַצָּה

8. **מַצָּה** Matsa



Nu komt er een heel bijzondere בְּרָכָה , die we maar twee keer per jaar zeggen:



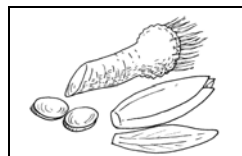
עַל אֲכִילַת מַצָּה

(al achilat matsa).

☺ *Waarom zeggen we deze בְּרָכָה niet vaker? De andere dagen van Pesach eten we toch ook matzes?*

☺ *Wie hoeven deze בְּרָכָה maar één keer per jaar te zeggen? Waarom?*

9. **מָרוֹר** Maror



Voordat we van de מָרוֹר (*maror*) gaan eten zeggen we een beracha:

עַל אֲכִילַת מָרוֹר

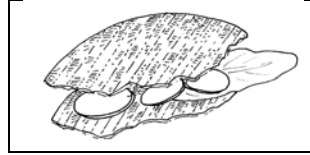
(al achilat maror).

☺ *Welke groenten mogen als maror worden gebruikt? Noem er twee:*

1. _____
2. _____



10. **פּוֹרֵךְ** Korech



Het woord פּוֹרֵךְ (*korech*) betekent: omwikkelen. We maken dan een soort sandwich:

☺ *Geef het 'recept' voor deze sandwich:*

☺ *Welke beroemde rabbijn heeft deze sandwich bedacht?*

Tip: weet je het antwoord niet?
Kijk op blz. 59 van de Hausdorff hagada.

11. **שׁוֹלְחַן עֹרֵךְ** Sjoelchan Orech



Vanavond is het vertellen over de uittocht uit Egypte het belangrijkste, en niet het eten!
Toch krijg je tijdens de seider meestal een heel lekkere maaltijd.

☺ *Maak een lekker menu voor Seideravond:*

Voorgerecht:

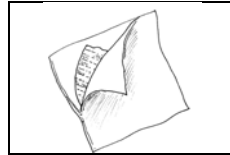
Soep:

Hoofdgerecht:

Toetje:

Nagerecht: (denk goed na!)

12. **צָפוּן** Tsafoen



Het woord **צָפוּן** betekent 'verborgen, verstoopt'.

☺ *Wat is hier verstoopt, en waarom?*

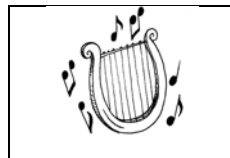
13. **בָּרַךְ** Barech



הַמְזוֹן בְּרַכַּת הַמְזוֹן (*Birkat ha mazon*): bensjen

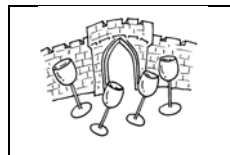
☺ *Welk stukje wordt extra aan het bensjen toegevoegd? _____?*

14. **הַלֵּל** Hallel



De rest van *Hallel* wordt gezegd (het eerste stuk hebben we al voor het eten gedaan).

15. **נִרְצָה** Nirtsa



☺ *We besluiten de Seider met allerlei liedjes over Pesach. Noem er twee:*

1. _____

2. _____

חַג שְׂמִיחָ!

